

Özlem AKIN¹

Orcid: 0000-0001-7210-8756

Ayten YILMAZ YAVUZ²

Orcid: 0000-0002-5861-4254

Vacide AŞIK ÖZDEMİR³

Orcid: 0000-0001-6421-1518

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize, Türkiye.

² Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize, Türkiye.

³ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize, Türkiye.

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Özlem AKIN

ozlem.akin@erdogan.edu.tr

akinozleem@gmail.com

Anahtar Sözcükler:

Dismenore; klinik performans; öz yeterlik; öğrenci; hemşirelik.

Keywords:

Dysmenorrhea; clinical performance; self efficacy; student; nursing.

Hemşirelik Öğrencilerinin Dismenoreden Fonksiyonel ve Emosyonel Olarak Etkilenme Durumu ile Klinik Performansta Öz Yeterlik Arasındaki İlişki

The Relationship Between Nursing Students' Functional and Emotional Affection from Dysmenorrhea, and Self-Efficiency in Clinical Performance

Gönderilme Tarihi: 11 Ağustos 2022

Kabul Tarihi: 22 Şubat 2023

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin dismenoreden fonksiyonel ve emosyonel olarak etkilenme durumu ile klinik performansta öz yeterlik arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan bu araştırma 25 Mayıs-24 Haziran 2022 tarihleri arasında yürütüldü. Araştırmanın evrenini Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 2, 3 ve 4. sınıfta öğrenim gören 199 kız öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örnekleme çalışmaya katılmayı kabul eden 177 öğrenci alındı. Verilerin toplanmasında sosyodemografik bilgi formu, Fonksiyonel ve Emosyonel Dismenore Ölçeği ve Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği kullanıldı. Verilerin analizinde yüzde, ortalama, standart sapma ve Pearson korelasyon analizi uygulandı.

Bulgular: Öğrencilerin adet döneminde sık karşılaştıkları şikayetler arasında sırasıyla sinirlilik, bel ağrısı ve halsizlik (%26.9, %26.3, %20.2) olduğu, %54.2'sinin her adet döneminde ağrı şikayeti yaşadığı ve %10.7'sinin dismenore tanısı aldığı belirlendi. Öğrencilerin Fonksiyonel ve Emosyonel Dismenore Ölçeği ile Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği ve alt boyutlarının Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre aralarında zayıf ve negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edildi ($p<0.05$). Öğrencilerin dismenoreden fonksiyonel ve emosyonel olarak etkilenme düzeyleri arttıkça klinik performansa ilişkin öz yeterlik algılarının azaldığı belirlendi.

Sonuç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin dismenoreden etkilenme düzeylerinin, klinik performansta öz yeterlik algılarını olumsuz etkilediği saptandı. Dismenoreye bağlı klinik performans öz yeterlik algısının etkilenmemesi için hemşirelik öğrencileri ve sağlık profesyonellerine yönelik menstrüel izin uygulamaları gibi düzenlemelerin hayata geçirilmesi önem taşımaktadır.

ABSTRACT

Objective: In this study, it was aimed to determine the relationship between nursing students' functional and emotional impact from dysmenorrhea and self-efficacy in clinical performance.

Methods: This descriptive and cross-sectional study was conducted between 25 May and 24 June 2022. The population of the study consisted of 199 female students studying in the 2nd, 3rd and 4th grades of Department of Nursing, in the Faculty of Health Sciences. 177 students who agreed to participate in the study were included in the sample of the study. Sociodemographic information form, Functional and Emotional Dysmenorrhea Scale and Clinical Performance Self-Efficacy Scale were used in the process of collecting the data. In the analysis of the data, percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation analysis were used.

Results: It was determined that irritability, low back pain and fatigue (26.9%, 26.3%, 20.2%) were among the complaints frequently encountered by the students during their menstrual period, 54.2% experienced pain in each menstrual period and 10.7% were diagnosed with dysmenorrhea. According to the results of the Pearson correlation analysis of the Functional and Emotional Dysmenorrhea Scale and the Clinical Performance Self-Efficacy Scale and its sub-dimensions, a weak and negative statistically significant relationship was found between them ($p<0.05$). It was determined that as the students' level of functional and emotional exposure to dysmenorrhea increased, their self-efficacy perceptions regarding clinical performance decreased.

Conclusion: In this study, it was determined that nursing students' level of being affected by dysmenorrhea negatively affected their self-efficacy perceptions in clinical performance. It is important to implement regulations such as menstrual leave practices for nursing students and health professionals in order not to affect the perception of self-efficacy in clinical performance due to dysmenorrhea.

Kaynak Gösterimi: Akın Ö., Yılmaz Yavuz A., Aşık Özdemir, V. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinin Dismenoreden Fonksiyonel ve Emosyonel Olarak Etkilenme Durumu ile Klinik Performansta Öz Yeterlik Arasındaki İlişki. *EGEHFD*, 39(2), 167-174. Doi:10.53490/egehemsire.1159438

How to cite: Akın O., Yılmaz Yavuz A., Aşık Özdemir, V. (2023). The Relationship Between Nursing Students' Functional and Emotional Affection from Dysmenorrhea, and Self-Efficiency in Clinical Performance. *JEUNF*, 39(2), 167-174. Doi:10.53490/egehemsire.1159438

GİRİŞ

Dismenore, "ağrılı aylık kanama" için kullanılan Yunanca bir terim olup (Vlachou ve diğerleri, 2019) primer ve sekonder dismenore olarak sınıflandırılabilir. Primer dismenore, diğer hastalıklar veya patolojilerle ilişkili olmayan, adet döngüsü sırasında meydana gelen alt karın ağrısı iken (Burnett ve Lemyre, 2017), sekonder dismenore endometriozis gibi anatomik veya belirgin pelvik patolojiden kaynaklanan menstrüel ağrıyı ifade etmektedir (Osayande ve Mehulic, 2014). Literatür incelendiğinde Çin, İrlanda ve Güney İspanya'da yapılan çalışmalarda primer dismenore prevalansının %41.7 ile 91.5 arasında değiştiği gösterilmiştir (Abreu-Sánchez, Parra-Fernández, Onieva-Zafra, Ramos-Pichardo ve Fernández-Martínez, 2020; Durand, Monahan ve McGuire, 2021; Hu ve diğerleri, 2020). Türkiye'de ise prevalansın %66.2 ile %98 arasında değiştiği bildirilmiştir (Kizilirmak, Kartal ve Calpbınici, 2019; Şahin ve diğerleri, 2015; Yılmaz ve Başer, 2016). Dismenore ile ilişkili semptomlar mide bulantısı, şişkinlik, ishal, kabızlık, yorgunluk ve baş dönmesi olabilir. Ayrıca, primer dismenore ile başvuran kadınlar arasında sinirlilik, baş ağrısı ve bel ağrısı yaygındır (Alsalem, 2018). Literatürde, dismenoreden etkilenen gençlerin semptomlar nedeniyle işi veya okulu aksattığı ve bunun da önemli bir sosyal ve ekonomik etkiye sahip olabileceği belirtilmiştir (Arakawa, Momoeda, Osuga, Ota ve Koga, 2018; Hailemeskel, Demissie ve Assefa, 2016). Vlachou ve diğerleri (2019) öğrencilerin dismenore semptomları nedeniyle okulda devamsızlık yaptığı, ders çalışmayı ve günlük yaşam aktivitelerini ertelediği ve sosyalleşmelerinde olumsuz etkileri olduğunu saptamıştır (Vlachou ve diğerleri, 2019). Kuşaslan Avcı ve Sarı'nın (2018) çalışmasında öğrencilerin %98'inin dismenore yaşadığı ve dismenore nedeniyle sadece %22.5'inin doktora gittiği, %16.8'inin yaşamından keyif alamadığı, %15.5'inin okuluna gidemediği ve %4.5'inin dismenore sebebiyle ölmeyi istediği anların olduğu belirtilmiştir (Kuşaslan Avcı ve Sarı, 2018). Yunanistan'daki hemşirelik öğrencileri arasında dismenore prevalansının yüksek olduğu ve ağrı yoğunluğu şiddetli olduğunda sağlık ve akademik performansı olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Vlachou ve diğerleri, 2019).

Hemşirelik eğitimi teorik ve klinik alt yapıya sahip kuramsal ve uygulamalı bir süreçtir. Öğrenciler bu süreçte hasta bir insanın bakım sorumluluğunu alma, klinik uygulamalarda hata yapma korkusu, özgüvende yetersizlik ile karşı karşıya kalmaktadır (Aslan ve Aktürk, 2018). Açıksöz ve diğerleri (2016) hemşirelik öğrencilerinin öz yeterlik algı düzeyleri arttıkça klinik uygulamaya yönelik kaygı düzeylerinin azaldığını belirtmiştir. Yöndem ve Çıtak Bilgin (2022) ise dismenore şikayeti olan hemşirelerin yaklaşık yarısının bu süreçte ekip arkadaşlarıyla, hasta ve hasta yakınları ile iletişimlerinin olumsuz etkilendiğini ve bunun dismenore şiddeti ile ilişkili olduğunu belirtmiştir (Yöndem ve Çıtak Bilgin, 2022).

Öz yeterlik, hayat ile ilişkili olaylar üzerinde etki sağlayabilmek için, kişilerin belirli düzeyde performans sergileyip sonuca varması ve bütün bunları yapabilmeye kendine olan inancını ifade etmektedir (Arseven, 2016). Bu durumda dismenore yaşayan öğrencilerin deneyimledikleri semptomların klinik uygulamadaki performansta öz yeterlik düzeylerine etkisi önem taşımaktadır.

Dismenore, küresel olarak incelenen bir durum olup günlük yaşamı olumsuz etkilemektedir. Hemşirelik ve tıp öğrencileri ile yürütülen çalışmalarda primer dismenorenin akademik performansı ve yaşam kalitesini olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Abreu-Sánchez, Parra-Fernández, Onieva-Zafra ve Fernández-Martínez, 2020; Hashim ve diğerleri, 2020). Yapılan başka bir çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin akademik başarı ve öz yeterlikleri ile klinik performans öz yeterlikleri arasında pozitif ilişki olduğu saptanmıştır (Karahana Okuroğlu, 2022). Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin öz yeterlik algılarının artmasının klinik uygulamaya ilişkin kaygı ve stres durumunu azalttığını belirten çalışmalar da mevcuttur (Açıksöz ve diğerleri, 2016). Ancak hemşirelik öğrencilerinde dismenore ile klinik performansta öz yeterlik arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle çoğunluğun kadın olduğu hemşirelik bölümü öğrencilerinde dismenoreden fonksiyonel ve emosyonel olarak etkilenme ile klinik performans öz yeterlik algı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Hemşirelik öğrencilerinin dismenoreden fonksiyonel ve emosyonel olarak etkilenme durumu nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin klinik performansa ilişkin öz yeterlik düzeyi nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin dismenoreden fonksiyonel ve emosyonel olarak etkilenme durumu ile klinik performansta öz yeterlik düzeyi arasında ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma 25 Mayıs-24 Haziran 2022 tarihinde yapılan tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde 2021-2022 akademik dönemi bahar yarıyılında 2, 3 ve 4. sınıflarda eğitim öğretim gören 199 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem seçimine gidilmeyerek çalışmaya katılmayı kabul eden 177 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılım oranı %88.9'dur. Çalışmaya, gönüllü katılmak isteyen ve çalışmanın yürütüldüğü zaman diliminde aktif öğrenime devam etmekte olan hemşirelik öğrencileri dahil edilmiştir. Hemşirelik bölümü 1. sınıf öğrencileri klinik deneyim sürelerinin az olması nedeniyle araştırmadan dışlanmıştır.

Veri Toplama

Araştırmada örnekleme alınan öğrencilerin sosyodemografik verileri ile menstruasyona ilişkin bilgilerini içeren sosyodemografik bilgi formu, Fonksiyonel ve Emosyonel Dismenore (Ağrılı Adet) Ölçeği ve Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği (KPÖYÖ) kullanılmıştır. Anketler araştırmaya alınma kriterlerine uyan ve katılmaya gönüllü olan kız öğrencilerden yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak ve 10-15 dakika süre ayrılarak toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen sosyodemografik bilgi formu, Fonksiyonel ve Emosyonel Dismenore Ölçeği ve Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği kullanılarak toplanmıştır (Pozam ve Zaybak, 2006; Gün, 2014; Yılmaz ve Şahin, 2019; Hashim ve diğerleri, 2020).

Sosyodemografik bilgi formu: Katılımcılara ait sosyodemografik veriler ve menstruasyona yönelik bilgilerden oluşmaktadır. Form yaş, sınıf düzeyi, daha önce yaşadığı bölge, adet düzeni, adet dönemindeki şikayetler, ağrı yaşama durumu, ağrı şiddeti, daha önce dismenore tanısı alıp almadığı, dismenoreye yönelik özel bir tedavi kullanma durumu, şikayetleri azaltmak için bir yaklaşımının olup olmadığı ve ailede dismenore öyküsünü içeren 12 maddeden oluşmaktadır (Hashim ve diğerleri, 2020; Yılmaz ve Şahin, 2019; Gün, 2014).

Fonksiyonel ve Emosyonel Dismenore Ölçeği (FEDÖ): Ölçek, dismenoreyi fonksiyonel ve emosyonel açıdan değerlendiren 14 maddeden oluşan likert tiptedir. Li ve diğerleri (2012) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Gün (2014) tarafından yapılmıştır. 14 madde ve 2 alt boyuttan oluşan FEDÖ'nün Cronbach's Alpha katsayısı 0.91'dir. Her maddeye 1 ve 5 arasında puan verilmektedir (1. Benim durumuma hiç benzemiyor, 2. Benim durumuma benziyor sayılmaz, 3. Benim durumuma hem benziyor hem de benzemiyor, 4. Benim durumuma benziyor sayılır, 5. Benim durumuma çok benziyor). Ters madde bulunmayan ölçekten alınan puanlar artıkça bireylerin dismenoreden fonksiyonel ve emosyonel olarak etkilenme düzeyleri de artış göstermektedir (Gün, 2014). Bu çalışmada Cronbach's Alpha değeri 0.96'dır.

Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği (KPÖYÖ): Orijinal adı "Self-Efficacy in Clinical Performance Scale" olan ölçek 2009 yılında Cheraghi ve diğerleri tarafından geliştirilmiştir (Cheraghi, Hassani, Yaghmaei ve Alavi- Majed, 2009). Türkçeye Pozam ve Zaybak (2006) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek hemşirelik öğrencilerinin klinik performansları hakkındaki öz yeterlik algılarının belirlenmesine yönelik 37 maddeden oluşan likert tipte bir ölçektir. Ölçekte %0, %10, %20, %30, %40, %50, %60, %70, %80, %90, %100 olmak üzere 11 cevap yer almaktadır. %0 yanıtı "emin değilim" %100 ifadesi "tamamen eminim" yanıtını temsil etmektedir. Ölçeğin veri toplama (ilk 12 madde), "tanılama ve planlama" (13-21. madde arası), "uygulama (22-31. madde arası)" ve "değerlendirme" (32-37. madde arası) olmak üzere dört boyutu tanımlanmıştır. Genel ölçek iç tutarlık Cronbach alfa değeri 0.96, alt boyutlar Cronbach alfa değerleri de, 0.90-0.92 arasında, test-tekrar test güvenirliliği 0.94 olarak belirtilmiştir (Cheraghi, Hassani, Yaghmaei ve Alavi- Majed, 2009). Ölçek toplam ve alt boyut puanlarının değerlendirilmesi madde puan ortalamaları üzerinden yapılmaktadır. Ölçeğin herhangi bir kesim noktası bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük madde puan ortalaması 0, en yüksek madde puan ortalaması 100'dür. Ölçekten alınan puanın yüksek olması klinik performansa ilişkin öz yeterlik düzeyinin yüksek olduğunu, ölçek puanının düşük olması ise klinik performansa ilişkin öz yeterlik düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada Cronbach's Alpha değeri 0.98'dir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı veriler yüzde, ortalama, standart sapma ile nicel verilerin istatistiksel analizi ve Pearson korelasyon analizi yapıldı. Korelasyon analizinde 0-0.39 zayıf ilişki, 0.40-0.69 orta düzey ilişki, 0.70-0.89 kuvvetli ilişki, 0.90-1.00 çok kuvvetli ilişki olarak kabul edilmiştir. Anlamlılık değeri $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın üniversitenin ilgili bölümünde yürütülebilmesi için Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul Onayı (24.05.2022 tarihli 2022/118 karar numaralı) ve kurum izni alınmıştır. Bu araştırmada her katılımcıya anket formunu doldurmadan önce araştırmanın amacı açıklanmıştır. Örnekleme dahil edilen öğrencilerden bilgilendirilmiş gönüllü onam formu aracılığıyla yazılı onam alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılanların çoğunlukla 4. sınıfta öğrenim gören (%41.8), adeti 3-6 gün arasında süren (%63.8) ve düzenli olan (%78.5) öğrenciler olduğu, adet döneminde en sık karşılaşılan şikayetler arasında sırasıyla sinirlilik, bel ağrısı ve halsizlik (%26.9, 26.3, 20.2) olduğu ve her adet döneminde ağrı şikayeti yaşadıkları (%54.2) belirlendi. Ayrıca dismenore (ağrılı adet) tanısı alma durumu %10.7 (n=19) oranındaydı. Öğrencilerin %63.2'si dismenore tanısı için özel bir tedavi (alternatif tıp uygulamaları, farmakolojik tedavi, psikiyatrik destek) kullanmadığını ve %47.4'ü dismenore şikayetleri için tıbbi tedavi ya da destek aldığını (farmakolojik, psikiyatrik) belirtti. Öğrencilerin %9.6'sının annesinde, %11.9'unun kız kardeşinde dismenore tanısı bulunmaktadır. Öğrencilerin FEDÖ ve KPÖYÖ'den aldıkları puan ortalaması sırasıyla 40.60 ± 15.45 ve 75.84 ± 16.62 olarak belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri (n=177)

Değişken	n	%
Sınıfı		
Hemşirelik 2. sınıf	43	24.3
Hemşirelik 3. sınıf	60	33.9
Hemşirelik 4. sınıf	74	41.8
Üniversiteye hangi bölgeden geldiği		
İç Anadolu Bölgesi	12	6.8
Karadeniz Bölgesi	75	42.4
Akdeniz Bölgesi	14	7.8
Ege Bölgesi	6	3.4
Doğu Anadolu Bölgesi	24	13.6
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	32	18.1
Marmara Bölgesi	14	7.9
Adet süresi (gün)		
3-6 gün	113	63.8
7-10 gün	64	36.2
Adet düzeni		
Düzenli	139	78.5
Düzensiz	38	21.5
Adet dönemindeki sık karşılaşılan şikayetler*		
Sinirlilik	136	26.9
Bel ağrısı	133	26.3
Halsizlik	102	20.2
Bulantı	56	11.1
Kusma	16	3.2
İshal	41	8.1
Kabızlık	21	4.2
Adet ağrısı yaşanma sıklığı		
Her adet döneminde	96	54.2
Zaman zaman	55	31.1
Stresli olduğum zamanlar	26	14.7
Adet döneminde yaşanan ağrının şiddetini değerlendirme		
Hafif	18	10.1
Orta	69	39.0
Şiddetli	49	27.7
Çok şiddetli	35	19.8
Dayanılmaz	6	3.4

Değişken	n	%
Daha önce kadın doğum uzmanı tarafından dismenore (ağrılı adet) tanısı alma		
Evet	19	10.7
Hayır	158	89.3
Dismenore tanısı için özel bir tedavi kullanma durumu		
Evet	7	36.8
Hayır	12	63.2
Dismenoreye bağlı yaşanan şikayetleri azaltmak için kullanılan özel bir yaklaşım		
Herhangi bir tedavi ya da alternatif uygulama kullanmadım.	4	21.1
Tıbbi bir tedavi ya da destek aldım (farmakolojik, psikiyatrik destek tedavisi vb.)	9	47.4
Alternatif tedavi ya da yaklaşımlar kullandım (nonfarmakolojik sıcak/soğuk uygulama vb.)	6	31.5
Ailede dismenore tanısı alan bireyler varlığı		
Yok	135	76.2
Annem	17	9.6
Kız kardeşim	21	11.9
Diğer (Teyze, kuzen)	4	2.3
		X±SS
Yaş	21.69±1.36	
FEDÖ	40.60±15.45	
KPÖYÖ	75.84±16.62	

Öğrencilerin FEDÖ, KPÖYÖ ve alt boyutlarının pearson korelasyon sonuçlarına göre; FEDÖ ve KPÖYÖ alt boyutları arasında zayıf ve negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edildi ($p<0.05$). Öğrencilerin dismenoreden fonksiyonel ve emosyonel olarak etkilenme düzeyleri arttıkça klinik performansa ilişkin öz yeterlik algılarının düştüğü belirlendi (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin FEDÖ, KPÖYÖ ve Alt Boyutları Puanları Arasındaki İlişki

	FEDÖ			KPÖYÖ			
	FEDÖ toplam	Fonksiyonel	Emosyonel	KPÖYÖ toplam	Veri toplama	Tanılama ve planlama	Uygulama Değerlendirme
FEDÖ toplam	r	1					
	p						
Fonksiyonel	r	,954	1				
	p	,000**					
Emosyonel	r	,952	,817	1			
	p	,000**	,000**				
KPÖYÖ	r	-,219	-,123	-,295	1		
	p	,003**	,102	,000**			
Veri toplama	r	-,178	-,092	-,249	,945	1	
	p	,018*	,223	,001**	,000**		
Tanılama ve planlama	r	-,215	-,124	-,286	,948	,869	1
	p	,004**	,099	,000**	,000**	,000**	
Uygulama	r	-,224	-,130	-,299	,959	,859	,874
	p	,003**	,084	,000**	,000**	,000**	,000**
Değerlendirme	r	-,217	-,127	-,288	,893	,753	,803
	p	,004**	,091	,000**	,000**	,000**	,000**

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır * Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır
 FEDÖ: Fonksiyonel ve Emosyonel Dismenore Ölçeği
 KPÖYÖ: Klinik Performansta Öz-Yeterlik Ölçeği

TARTIŞMA

Araştırmadaki öğrencilerin yaklaşık yarısının adet döneminde ağrı şikayeti yaşadığı ve en sık karşılaştıkları şikayetlerin sinirlilik, bel ağrısı ve halsizlik olduğu belirlendi. Ancak literatürde adet döneminde ağrı şikayeti yaşayan hemşirelik öğrencilerinin oranının bu çalışmaya göre daha fazla olduğu (%94) (Yılmaz ve Şahin, 2019), en sık karşılaşılan problemlerin ise bu çalışma ile benzerlik gösterdiği görülmektedir (Kuşaslan Avcı ve Sarı, 2018; Karabulutlu, 2020). Bunun dışında öğrencilerde en sık görülen semptomların yorgunluk, depresif belirtiler, ishal ve baş ağrısı olduğu çalışmalar da mevcuttur (Abreu-Sánchez ve diğerleri, 2020). İspanya'da yürütülen bir çalışmada

da dismenore ile ilişkili ağrıyı hemşirelik öğrencilerinin %38.3'ü şiddetli, %58'i ise orta derece olarak tanımlamıştır (Fernández-Martínez, Onieva-Zafra, ve Parra-Fernández, 2018).

Bu çalışmada öğrencilerin dismenoreden emosyonel ve fonksiyonel olarak etkilenme düzeylerinin artması, klinik performanslarına ilişkin öz yeterlik algılarını düşürmektedir. Öz yeterlik, kişinin bir görevi başarıyla yerine getirme yeteneğinin algılanmasıdır (Bandura, 2001). Uygulama yaparak kendi öğrenme süreçlerinde aktif rol alan öğrencilerin öz yeterliklerinin yüksek olduğu ve kliniğe dair uygulamaları daha kolay öğrenebildikleri belirtilmektedir (Dikmen, Denat, Başaran ve Filiz, 2016). Hemşirelik öğrencilerinin %62.8'inin son bir yıl içinde dismenore nedeniyle akademik çalışmalara (dersler veya stajlar) katılmadıklarını belirtmektedir (Abreu-Sánchez, Ruiz-Castillo, Onieva-Zafra, Parra-Fernández, Fernández-Martínez, 2020). Armour ve diğerlerinin (2019) yaptıkları sistematik derleme ve meta-analiz çalışmasında üniversite eğitiminde dismenoreye bağlı akademik performans üzerinde olumsuz etkiler olduğu belirtilmektedir (Armour ve diğerleri, 2019).

Hemşirelik mesleği çalışanlarının çoğunun kadınlardan oluştuğu bir meslek grubudur (OECD, 2015). Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya devamlılıklarının artmasının öğrencilerin daha fazla hasta ile etkileşimde bulunmalarına, farklı hasta profilleri ile karşılaşmalarına ve etkili bir hemşirelik bakımı planlayarak uygulamalarına fırsat sağlayacağı düşünülmektedir. Geleceğin hemşirelik profesyonellerinin dismenoreye bağlı devamsızlıklarının olmasının, klinik uygulamada yeterliklerini engelleyebileceği öngörülmekte, öz yeterliklerinin azalmasını önlemek için eğitim sisteminin bu konuya odaklanması gerekmektedir.

Geçmişten bugüne dünya genelinde Japonya, Tayvan, Çin, Güney Kore, Endonezya, Zambiya ve Meksika gibi ülkelerde adet izni politikalarının uygulandığı görülmektedir (Dan, 1986; Chang, Chen, Chang ve Hsu, 2011; Matchar, 2014; Forster, 2016; Worley, 2017). Çin'de bulunan Hubei, Shanxi ve Ningxia eyaletlerinde (Worley, 2017) ve Endonezya'da kadınlara ayda iki gün (Matchar, 2014), Zambiya'da ise ayda bir gün adet izninin verildiği örnekler mevcuttur (Worley, 2017). İtalya'da 2017 yılında ağrılı dönemler yaşayan kadın çalışanlara sağlık raporu ile belgelendirmeleri koşuluyla şirketleri tarafından ayda üç gün ücretli izin verilmesini sağlayacak bir adet izni politikası için yasa tasarısı hazırlanmıştır (Momigliano, 2017). İspanya ise şiddetli adet ağrısı yaşayan kadınlara sağlık izni veren ilk Batılı ülke olmaya hazırlanmaktadır (BBC Türkçe, 2022). Ülkemizde ise çalışma hayatına devam eden kadınlara adet izni verilmesini öngören herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Yüksek devamsızlık oranlarının geleceğin hemşirelik profesyonellerinin klinikte öz yeterliklerini olumsuz etkileyebileceğinden politika yapıcıların bu konuyu ele alması gerekmektedir.

Sınırlılık

Bu çalışmanın sınırlılıkları, öğrencilerin dismenore semptomları kullanılan ölçek aracılığıyla öğrenci beyanlarına dayalı olarak değerlendirilmesidir. Araştırma kapsamına çalışmaya katılmayı kabul eden bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümü öğrencilerinin alınması da çalışmanın bir diğer sınırlılığıdır. Bu nedenle araştırma sonuçları sadece çalışmaya katılan hemşirelik öğrencileriyle sınırlıdır, tüm topluma genellenemez.

SONUÇ

Hemşirelik eğitimi hem teorik dersleri hem de klinik uygulamaları içermektedir. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin dismenoreden etkilenme düzeylerinin artmasının klinik performansa ilişkin öz yeterlik algılarını düşürdüğü görülmüştür. Dismenore şikayeti yaşayan hemşirelik öğrencilerine ek adet döngüsü izninin uygulanmasından kaynaklanabilecek hem potansiyel faydalar hem de dezavantajlar hakkında eleştirel düşünmek önem taşımaktadır. Öğrencilerin devamsızlık kullandığı klinik uygulama süresini adet döneminden bağımsız herhangi bir zaman diliminde telafi etmesinin sağlanması etkin bir çözüm yolu olabilir. Hemşirelik öğrencilerinin dismenore tanılarının varlığı, menstrüel siklus dönemindeki dismenoreye bağlı klinik öz yeterliklerinin ve gereksinimlerinin belirlenerek sağlık sisteminde fonksiyonel ve emosyonel etkilenmelerini azaltıcı programların oluşturulmasını sağlayacaktır. Dismenorenin fiziksel, psikolojik ve sosyal etkilerinin yanı sıra, bu durumun hem birey hem de toplum için uzun vadeli olumsuz ekonomik etkileri olabileceği de unutulmamalıdır. Literatürde dismenorenin akademik performansa etkisinin araştırıldığı özellikle hemşirelik öğrencilerinde dismenoreden fonksiyonel ve emosyonel olarak etkilenme durumu ile klinik performansta öz yeterlik düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik daha fazla çalışma ile kanıt oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bu nedenle çalışmadan elde edilen sonuçların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmekte, hemşirelik öğrencilerinde dismenorenin akademik yansımalarını inceleyen ve klinik performansta öz yeterliklerini artırmaya yönelik ve çözüm odaklı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Yazar Katkıları

Fikir ve tasarım: Ö.A., A.Y.Y, V.A.Ö. Veri toplama: Ö.A., V.A.Ö. Veri analizi ve yorumlama: Ö.A., A.Y.Y. Makale yazımı: Ö.A., A.Y.Y, V.A.Ö. Eleştirel inceleme: Ö.A., A.Y.Y, V.A.Ö.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansman: Yazarlar çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Abreu-Sánchez, A., Parra-Fernández, M. L., Onieva-Zafra, M. D., Ramos-Pichardo, J.D., Fernández-Martínez, E. (2020). Type of dysmenorrhea, menstrual characteristics and symptoms in nursing students in Southern Spain. *Healthcare*, 8(3), 302. doi: 10.3390/healthcare8030302.
- Abreu-Sánchez, A., Ruiz-Castillo, J., Onieva-Zafra, M.D., Parra-Fernández, M.L., Fernández-Martínez, E. (2020). Interference and impact of dysmenorrhea on the life of Spanish nursing students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(18), 6473. doi: [10.3390/ijerph17186473](https://doi.org/10.3390/ijerph17186473).
- Açıksöz, S., Uzun, Ş., Arslan, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlilik algısı ile klinik uygulamaya ilişkin kaygı ve stres durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 58(1), 129-135. doi: 10.5455/gulhane.169643.
- Alsalem, M.A. (2018). Dysmenorrhea, associated symptoms, and management among students at King Khalid University, Saudi Arabia: An exploratory study. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 7(4), 769-774. doi: [10.4103/jfmpe.jfmpe.113.18](https://doi.org/10.4103/jfmpe.jfmpe.113.18).
- Arakawa, I., Momoeda, M., Osuga, Y., Ota, I., Koga, K. (2018). Cost-effectiveness of the recommended medical intervention for the treatment of dysmenorrhea and endometriosis in Japan. *Cost Effectiveness And Resource Allocation:C/E*, 16, 12. doi: [10.1186/s12962-018-0097-8](https://doi.org/10.1186/s12962-018-0097-8).
- Armour, M., Parry, K., Manohar, N., Holmes, K., Ferfolja, T., Curry, C., MacMillan, F., Smith, C.A. (2019). The Prevalence and academic impact of dysmenorrhea in 21,573 young women: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Women's Health*, 28(8), 1161-1171. doi: [10.1089/jwh.2018.7615](https://doi.org/10.1089/jwh.2018.7615).
- Arseven, A. (2016). Öz yeterlilik: Bir kavram analizi. *Electronic Turkish Studies*, 11(19), 63-80. doi: 10.7827/TurkishStudies.10001.
- Aslan, H., Akturk, U. (2018). Nursing education stress levels of nursing students and the associated factors. *Annals of Medical Research*, 25(4), 660-666. doi: 10.5455/annalsmedres.2018.06.108.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: an agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26. doi: [10.1146/annurev.psych.52.1.1](https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1).
- BBC Türkçe. (2022). Regl izni: Hangi ülkelerde uygulanıyor, kadınların deneyimleri neler? Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-61477302>.
- Burnett, M., Lemyre, M. (2017). No. 345-primary dysmenorrhea consensus guideline. *Journal of Obstetrics And Gynaecology Canada:JOGC=Journal D'obstetrique et Gynecologie du Canada: JOGC*, 39(7), 585-595. <https://doi.org/10.1016/j.jogc.2016.12.023>.
- Chang, C., Chen, F. L., Chang, C.H., Hsu, C.H. (2011). A preliminary study on menstrual health and menstrual leave in the workplace in Taiwan. *Taiwan Gong Gong Wei Sheng Za Zhi*, 30(5), 436-450.
- Cheraghi, F., Hassani, P., Yaghmaei, F., Alavi-Majed, H. (2009). Developing a valid and reliable Self-Efficacy in Clinical Performance scale. *International Nursing Review*, 56(2), 214-221. doi: [10.1111/j.1466-7657.2008.00685.x](https://doi.org/10.1111/j.1466-7657.2008.00685.x).
- Dan A.J. (1986). The law and women's bodies: the case of menstruation leave in Japan. *Health Care for Women International*, 7(1-2), 1-14. doi: [10.1080/07399338609515719](https://doi.org/10.1080/07399338609515719).
- Dikmen, Y., Denat, Y., Başaran, H., Filiz, N.Y. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 6(3), 206-213. doi: [10.16899/ctd.93945](https://doi.org/10.16899/ctd.93945).
- Durand, H., Monahan, K., McGuire, B. E. (2021). Prevalence and impact of dysmenorrhea among university students in Ireland. *Pain medicine (Malden, Mass.)*, 22(12), 2835-2845. doi: [10.1093/pm/pnab122](https://doi.org/10.1093/pm/pnab122).
- Fernández-Martínez, E., Onieva-Zafra, M.D., Parra-Fernández, M.L. (2018). Lifestyle and prevalence of dysmenorrhea among Spanish female university students. *PloS One*, 13(8), e0201894. doi: [10.1371/journal.pone.0201894](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0201894).
- Forster, K. (2016). "Chinese province grants women two days 'period leave' a month." *Independent*. Erişim adresi: <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/chinaperiod-leave-ningxia-womentwodays-a-month-menstruation-a7197921.html>.
- Gün, Ç. (2014). Dismenore etkililik ölçeğinin geliştirilmesi (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hailemeskel, S., Demissie, A., Assefa, N. (2016). Primary dysmenorrhea magnitude, associated risk factors, and its effect on academic performance: evidence from female university students in Ethiopia. *International Journal of Women's Health*, 8, 489-496. doi: [10.2147/IJWH.S112768](https://doi.org/10.2147/IJWH.S112768).

- Hashim, R.T., Alkhalifah, S.S., Alsalman, A.A., Alfaris, D.M., Alhussaini, M.A., Qasim, R.S., Shaik, S.A. (2020). Prevalence of primary dysmenorrhea and its effect on the quality of life amongst female medical students at King Saud University, Riyadh, Saudi Arabia. A cross-sectional study. *Saudi Medical Journal*, 41(3), 283–289. doi: 10.15537/smj.2020.3.24988.
- Hu, Z., Tang, L., Chen, L., Kaminga, A. C., Xu, H. (2020). Prevalence and risk factors associated with primary dysmenorrhea among chinese female university students: a cross-sectional study. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 33(1), 15–22. doi: 10.1016/j.jpag.2019.09.004.
- Karabulutlu, Ö. (2020). Nursing students experienced dysmenorrhoea and their applications to cope with it. *Caucasian Journal of Science*, 7(1), 28-41.
- Karahan Okuroğlu, G. (2022). The relationship between nursing students' self-efficacy regarding their clinical performance with their academic self-efficacy and academic achievement: Descriptive study. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 14(1),125-131. doi: 10.5336/nurses.2021-83326
- Kızırlırmak, A., Kartal, B., Calpbıncı, P. (2019). Prevalence of dysmenorrhea in young women and their coping methods. *Medicine Science International Medical Journal*, 8(2), 291-5.
- Kuşaslan Avcı, D., Sarı, E. (2018). Üniversite öğrencilerinde dismenoreye yaklaşım ve dismenorenin sosyal yaşam ve okul performansına etkisi. *Van Tıp Dergisi*, 25(2), 188-193. doi: 10.5505/vtd.2018.65807
- Li, L., Huangfu, L., Chai, H., He, W., Song, H., Zou, X., Wang, W. (2012). Development of a functional and emotional measure of dysmenorrhea (FEMD) in Chinese university women. *Health Care for Women International*, 33(2), 97–108. doi: 10.1080/07399332.2011.603863.
- Matchar, E. (2014). “Should paid ‘menstrual leave’ be a thing?” *the atlantic*. Erişim adresi: <https://www.theatlantic.com/health/archive/2014/05/should-women-get-paid-menstrual-leave-days/370789/>.
- Momigliano, Anna. (2017). “Italy set to offer ‘menstrual leave’ for female workers.” *The Independent*. Erişim adresi: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/italy-menstrual-leave-reproductive-health-women-employment-a7649636.html>.
- OECD. (2015). The Organisation for Economic Co-operation and Development. (2015). *OECD, the European Union and Turkey for health statistics examination of human and physical resources in hospitals*. Erişim adresi: <https://www.saglikaktuel.com/d/file/35c966a9f1d343909d4d0858bec69333.pdf>.
- Osayande, A.S., Mehulic, S. (2014). Diagnosis and initial management of dysmenorrhea. *American Family Physician*, 89(5), 341–346.
- Pozam, M., Zaybak, A. (2006). Klinik performansta Öz-Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 32(3), 100-117
- Şahin, S., Kaplan, S., Halime, Abay., Akalın, A., Demirhan, İ., Pınar, G. (2015). Üniversite öğrencilerinde dismenore yaşama sıklığı ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 25-44. doi: 10.1501/Asbd_0000000049.
- Vlachou, E., Owens, D.A., Lavdaniti, M., Kalemikerakis, J., Evagelou, E., Margari, N., Fasoi, G., ... Tsartsalis, A.N. (2019). Prevalence, Wellbeing, and Symptoms of Dysmenorrhea among University Nursing Students in Greece. *Diseases*, 7(1), 5. doi: 10.3390/diseases7010005.
- Worley, Will. (2017). “The country where all women get a day off because of their period.” *Independent*. Erişim adresi: <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/zambia-period-day-off-women-menstruation-law-gender-womens-rights-a7509061.html>.
- Yılmaz, B., Şahin, N. (2019). Bir hemşirelik fakültesi öğrencilerinin primer dismenore sıklığı ve menstrual tutumları. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(3), 426-438.
- Yılmaz, F.A., Başer, M. (2016). Dismenorenin okul performansına etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 29-33.
- Yöndem, Z.N., Çıtak Bilgin, N. (2022). Dysmenorrhea among hospital nurses and its effects on work life. *Health Care for Women International*, 43(9), 997–1014. doi:10.1080/07399332.2020.1800015.